

Útmutató a portfólió elkészítéséhez

Mentorpedagógus pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzésben résztvevő hallgatók számára

A Mentorpedagógus pedagógus-szakvizsgára felkészítő szakirányú továbbképzésben résztvevő hallgatók záróvizsgálja portfólió készítéséből és annak szóbeli bemutatásából, védéséből áll. A portfólió készítése, bemutatása és védése mindenki számára kötelező.

A portfólió fogalma, célja, funkciója

A felnőttek képzésében egyre nagyobb teret nyer az **önértékelés** bekapcsolása a tanulási folyamatba. Valójában a sokat emlegetett egész életen át tartó tanulás egyik kulcseleméről van szó. Ahhoz, hogy valaki önállóan tanulni képes felnőtté váljon, el kell, hogy sajátítsa a tudatos, reflektív tanulást. Át kell látnia a tanulás céljait, össze kell kapcsolnia új ismereteit a korábban megszerzettekkel, és egy-egy tanulási szakasz lezárásakor értékelnie kell saját teljesítményét, a már elért, és a még el nem ért célok mentén. Ennek a folyamatnak a része, hogy a mentorpedagógus jelöltek maguk is nyomon kövessék saját tanulásuk folyamatát, és strukturált, az átgondolást, és az értékelést segítő szempontok mentén leírják tapasztalataikat, észrevételeiket, azt, hogy miben érzékeltek problémát, fejlődést, hogy hol tartanak adott tanulási eredmények elérésében. Ez annál is inkább fontos, mert a mentor munkája folyamatos önreflexió és reflexió. John Dewey a híres pedagógus szerint nem a tapasztalatokból tanulunk. Hanem a tapasztalatok tudatos feldolgozásából. Ezt a megközelítést – a reflexív tanulás egy módját – képviseli a **portfólió módszer. A portfólió alkalmas az egyéni fejlődés bemutatására és dokumentálására és illeszkedik a tanári előmeneteli rendszer követelményeihez is.**

Maga a portfólió sokféle célra használható,¹ itt a mentori kompetenciák fejlődését, a mentorrá válás folyamatát dokumentáló portfólióról van szó. Ebben az értelemben a portfólió a teljesítmény, az előrehaladás, a kompetenciák, a tanulási-tanítási folyamat fejlődési állomásainak bemutatására szolgál. Olyan dokumentumoknak a rendszerezett gyűjteménye, amelyek a mentorpedagógus képzés, mint tanulási folyamat során keletkeznek, dokumentálja a tudás és kompetenciák fejlődését, segíti a mentorpedagógus számára is saját teljesítményének, fejlődésének megítélését, lehetővé teszi a tanulási folyamat, a mentori kompetenciák fejlődésének és a tanulási-tanítási folyamat eredményességének átfogó értékelését. A dokumentum kifejezés itt igen tágan

¹ A meglévő kompetenciák bemutatását szolgáló dokumentum-összeállítást, a kompetencia portfóliót például felvételizők, álláskeresőök használják. A téma magyar nyelvű irodalmából elolvasható Falus Iván-Kimmel Magdolna (2009): A portfólió. Gondolat Kiadó, Budapest.

értelmezhető, lényegében a tanulási folyamatnak és az eredményeiknek a láthatóvá tett "lenyomatait", bizonyítékait. A portfólió szinte végtelen számú variációban létezik, lényegében minden egyes portfólió különbözik a többitől, hiszen az egyedi fejlődést mutatja be.

Ennek megfelelően a portfólió tartalmazhatja a mentorpedagógus képzés során vagy a mentorálási tevékenység során keletkezett dokumentumokat illetve más, a mentori tevékenységhez kapcsolódó releváns produktumok. Ezek a dokumentumok származhatnak a mentorpedagógus jelölttől, a mentoráltaktól, a mentorpedagógus képzés oktatóitól, vagy azoktól a személyektől, intézményektől, akikkel a mentorpedagógus jelölt a mentori munka során kapcsolatba került.

A portfólió kötelező tartalmi elemei

A portfólió 3 nagy egységre tagolódik:

1. Áttekintés vagy Bevezetés

A mentorpedagógus jelölt bemutatkozása

(pl. milyen intézményben dolgozik; mi a munkaköre; milyen szakmai tevékenységeket végez az iskolájában ahol dolgozik; milyen közéleti tevékenységeket folytat; ha van: publikációk, fejlesztő munkák bemutatása; milyen intézményben és milyen tanulmányokat folytat jelenleg; milyen célokkal/motivációval jelentkezett a képzésre; volt-e már mentorálási tapasztalata a képzés megkezdése előtt; milyen elvárásai és félelmei² voltak a képzéssel kapcsolatban; hol tart a mentori szakma elsajátításában; melyek az erősségei; melyek azok a tanulással kapcsolatos tulajdonságai, amelyekben úgy érzi törekednie kell a fejlődésre; melyek a küldő intézmény által megfogalmazott elvárások/tanulási célok; milyen saját egyéni céljai vannak, stb.)

Javasolt terjedelem: kb. 2-3 oldal

2. Dokumentumok

A mentorpedagógus képzés során és a mentori munka során keletkezett válogatott dokumentumok, amelyek vagy tematikus rendben vagy időrendben követik egymást. Fontos, hogy a dokumentumok rendszere átlátható és rendezett legyen. A dokumentumok ne esetlegesen, hanem valamilyen céllal/funkcióval és indoklással (kompetencia fejlődést, szakmai fejlődést, tanulási folyamat eredményességet stb. támasszon alá) kerüljenek be a portfólióba és a szakmai fejlődést, a tanulás-tanítási folyamat fontosabb állomásait tükrözzék.

² Az elvárásokat és félelmeket összegyűjtöttük az első konzultáció alkalmával. A portfólió esszé részében érdemes kitérni arra, hogy teljesültek az előzetes elvárások és hogyan igazolódtak vagy cáfolódtak a félelmek.

A dokumentumok lehetnek

- a mentorpedagógus képzés során keletkezett dokumentumok (pl. órai munkák; házi dolgozatok; a gyakorlat során keletkezett dokumentumok, esetleírások, reflexiók, benyomások, felfedezések; fényképek, kiegészítő anyagok; reflexiók/önreflexiók, reflektív naplók; esettanulmányok; feljegyzések; a csoportmunkák során felmerülő eset/probléma leírása és elemzése; a mentorpedagógus képzésben tanító oktatók visszajelzései, értékelései; csoporttársak, kollégák, munkahelyi vezetők által adott visszajelzések, értékelések stb.)
- a mentori tevékenység során keletkezett dokumentumok (mentorálási terv, egyéni fejlesztési terv; fényképek; a mentorált által készített dokumentumok; a munka során keletkezett elemző/önértékelő gondolatok; reflexiók/önreflexiók a saját tevékenységre; esetleírások; videofelvételek linkelérhetőséggel; a mentoráltra vonatkozó feljegyzések, értékelések; esetmegbeszélések feljegyzései/jegyzőkönyvei; valamely mentorálási eset/probléma leírása és kezelése stb.)
- egyéb dokumentumok (pl. saját fejlesztések; saját publikációk; nem a képzéssel és a mentori tevékenységgel összefüggő, de a mentoráláshoz kapcsolódó dokumentumok, szakirodalmak kritikai elemzések; szakmai konferencián készült feljegyzések stb.)

Mindhárom típusba tartozó dokumentumokból kell válogatni a portfólióba, ugyanakkor a válogatás aránya tetszőleges. A felsoroltakon kívül, más dokumentumokat is lehet csatolni, amennyiben az a saját fejlődést, felkészültséget támasztja alá.

Javasolt terjedelem: kb. 20-40 oldal

3. Esszé

Az esszé a szakmai fejlődési út, a tapasztalatok és a saját fejlődés összegzése, elemzése és (ön)értékelése minimum 10 oldal terjedelemben. Az esszé részben vissza lehet utalni a dokumentumokra (amelyeket érdemes számozni), le lehet írni a mentorpedagógus képzés és a mentorálási tevékenység során történt fontos eseményekről (lehetnek szakmai események és személyes történések is), azok kompetencia fejlesztő hatására. Ki kell térni az elért eredményekre, azokra a szempontokra amelyek fontosak voltak a saját szakmai fejlődésre (bármilyen szolgálhat új tudások, felismerések, motivációs forrásul). Meg kell fogalmazni, hogy a mentorpedagógus jelölt elérte-e a saját maga számára kitűzött célt, milyen mértékben járultak hozzá a képzés során tanultak a saját szakmai és személyes fejlődéséhez, munkájának hatékonyságához? Mit és hogyan tud hasznosítani a munkája során? Ki lehet térni arra, hogy melyek voltak a képzés

erősségei, elérte-e a képzés a célját? Mi okozott nehézséget a képzés során, miben nem sikerült elérni a kitűzött célt és mi annak az oka?

Meg kell fogalmazni azokat a kompetencia területeket, amelyekben a legnagyobb fejlődést érte el (milyen tevékenységek során, minek a hatására stb) és melyek azok a kompetencia területek ahol további önfejlesztésre van szüksége (pl a mentorpedagógus KKK-ban megfogalmazott kompetenciák vonatkozásában). Milyen változáson ment keresztül eddigi tudása. Melyek azok a fogalmak és összefüggések, amelyeket pontosabban, árnyaltabban lát, s melyek azok, amelyeket nem? Hol áll az egyes kompetenciák elsajátításában és mit kell tennie ahhoz, hogy az egyes területeken még hatékonyabb legyen? Ez lényegében önértékelésre alapozott visszatekintés a tanévre a személyes/szakmai fejlődés tükrében. Az esszé végén legyen egy rövid összegzés, amely átfogó, összegző megállapításokat tartalmaz.

Az esszét érdemes fejezetekre tagolni. Az esszé rész kell, hogy tartalmazzon szakirodalmi feldolgozást/elemezést és hivatkozást is.

Javasolt terjedelem: kb.10-15 oldal

A portfólió kötelező formai elemei

Times New Roman betűtípus, fekete betűszín, 12-es betűméret, 1.5-es sorköz, a bal margó 3.0-as, a jobb és az alsó/felső margó 2.5-es.

A portfólió tartalmazzon előlapot, amelyen az alábbi adatoknak kell szerepelni: Szegedi Tudományegyetem Közoktatási Vezetőképző és Továbbképző Intézet; PORTFOLIÓ; Név, szak; Szeged, 2015

A portfólió tartalmazzon tartalomjegyzéket.

A portfólió tartalmazhat ábrákat, képeket, táblázatokat, melyeket minden esetben számozni kell, címmel és forrás megjelöléssel kell ellátni.

A portfóliónak szakirodalmi feldolgozást és hivatkozást is tartalmaznia kell (ezek lehetnek könyvek, folyóiratok, jogszabályok, internetes dokumentumok).

A portfólió kötelező eleme a felhasznált irodalom jegyzéke. A hivatkozás és az irodalomkezelés szabályait a Magyar Pedagógia című folyóirat segédlete tartalmazza: <http://www.magyarpedagogia.hu/?pid=50>

A portfólió tartalmazhat mellékleteket. A mellékletek nem öncélúak, a tartalmi részt illusztrálására szolgálnak.

A portfólióhoz plágium nyilatkozatot kell csatolni.

A portfólió elkészítését segítő ajánlott irodalom

- 326/2013. (VIII. 30.) Kormányrendelet a pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról
- Falus Iván – Kimmel Magdolna: A portfólió. Gondolat Kiadó, Budapest, 2009.
- Kasik László – Molnár Edit Katalin (2011): Segédanyag a portfólió készítéséhez pedagógiatanári MA szakosok számára. <http://www.edu.u-szeged.hu/nt/hu/sites/default/files/Seg%C3%A9dlet%20a%20portf%C3%B3li%C3%B3%20k%C3%A9sz%C3%ADt%C3%A9s%C3%A9hez%20pedag%C3%B3giatan%C3%A1ri%20mesterszakosok%20sz%C3%A1m%C3%A1ra.pdf>
- Kotschy Beáta (2012): A portfólió szerepe a pedagógusok minősítési folyamatában. http://www.oktatas.hu/pub_bin/unios_projektek/tamop_315_pedkepzes_fejl/3_1_5_1_hirlevel_Kotschy_Beata__portfolio.pdf
- Szivák Judit (2010): A reflektív gondolkodás fejlesztése. Magyar Tehetségsegítő Szervezetek Szövetsége. http://tehetseg.hu/sites/default/files/04_kotet_net.pdf